

AZ EURÓ MEGJELENÉSÉTŐL AZ EGYSÉGES EURÓ-PÉNZFORGALMI TÉRSÉG KIALAKULÁSÁIG

(SEPA: 1999. január 1. – 2016. október 31.)¹

Kovács Levente – Dávid Sándor

Az euró megjelenése komoly kihívás elé állította az EU-tagállamok pénzforgalmi szolgáltatóit. A szétaprózott pénzforgalmi piac folyamatos, változó intenzitású szabályozói nyomás hatására alkalmazkodik az egységes euró-pénzforgalom követelményéhez. A szabályozók által kialakított, egységes jogi keretek a hazai és a határon átmenő fizetések díjaira, majd részletesen magukra a pénzforgalmi szolgáltatókra és a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtására vonatkozóan már a kétezres évek legelejétől napirenden tartják az euró-pénzforgalom integrációját. A pénzforgalmi szolgáltatók – az önszabályozás lehetőségével élve – az Európai Pénzforgalmi Tanácsban dolgozták ki az ISO-szabványokon nyugvó fizetési modelleket, amelyek kötelező bevezetéséről végül ismét a szabályozók döntöttek. A SEPA történetének fontos szakaszhatárára érkezik 2016. október 31-jén, mivel ezt követően elektronikus eurófizetések csak a végdátum-rendeletben² meghatározott szabványok és szabályok szerint – a jelenlegi SEPA-fizetési modellek alapján – bonyolíthatóak le már az eurózónán kívüli tagállamok, így Magyarország esetében is. Mielőtt átlépnénk az e-SEPA korába, érdemes áttekinteni azokat a válaszokat, amelyeket a szabályozók és a pénzforgalmi szolgáltatók adtak eddig a SEPA jelentette kihívásra páneurópai és hazai viszonylatban.

JEL-kódok: F15, G10, G15

Kulcsszavak: euró-pénzforgalmi térség, SEPA, végdátum, EPC, fizetési modellek

1 Köszönetünket fejezzük ki a tanulmány elkészítésében nyújtott támogatásukért a Bankszövetség SEPA Munkabizottsága volt elnökének, *Kiss Gábornak* és jelenlegi elnökének, *Karvaly Tibornak*.

2 Végdátum-rendelet: az Európai Parlament és a Tanács 260/2012/EU rendelete (2012. március 14.) az euróátutalások és -beszedések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK rendelet módosításáról.

1. A SEPA ÉS EURÓPA, A SEPA ÉS AZ EURÓPAI BANKKÖZÖSSÉG

1.1. Szabályozók, szabályozás

A Maastrichti Szerződés alapvető céljául tűzte ki a Gazdasági és Monetáris Unió létrehozását, annak szerves részeként pedig az egységes fizetőeszköz megteremtését, egyben meghatározva bevezethetőségének feltételrendszerét is. Így 1999. január 1-jétől elsőként, számlapénzként tizenegy tagállam – Belgium, Németország, Írország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Portugália és Finnország – kezdte meg az euró használatát készpénz nélküli fizetéseiben mind országhatárokon belül, mind országhatárokon átnyúlóan. Még ennek az évnak az őszén az EKB annak a véleményének adott hangot, hogy az egységes valuta bevezetése ellenére, jelentős különbségek mutatkoznak az egyes kis összegű fizetési rendszerek hazai és határon átmenő fizetési szolgáltatásainak színvonalában, ami amellet szól, hogy létre kell hozni az euróra vonatkozó, egységes pénzforgalmi térséget. Az EKB szeptemberi jelentésében (Improving cross-border retail payment services – the Eurosystem’s view, 1999) azt írja, hogy az *Eurosystem*³ a kívánt változás katalizátorává szándékozik válni úgy, hogy rendszeres megbeszéléseket kezdeményez a bankokkal és pénzforgalmi szolgáltatókkal annak érdekében, hogy megkönnyítse megállapodásukat az egységes európénzforgalom kialakításában, különös tekintettel a határon átmenő eurófizetések és egyáltalán az eurófizetések szabványosítása vonatkozásában.

Néhány hónappal később Lisszabonban az EU-kormányok már felvázolják a SEPA vízióját, amelynek megvalósításától – többek között – az EU dinamizálását és versenyképességének javulását is várják. Az EKB 2000. szeptemberi jelentésében (SEPA Progress Report 1.) már világos célokat, illetve követelményeket fogalmaz meg a bankszektornal szemben a kis összegű, határon átmenő fizetésekre, amelyek teljesítéséül 2001. január 1-jét jelöli meg. Többek között olyan hatékony, olcsó és szabványos megoldást vár el a határon átmenő fizetésekre, amely lehetővé teszi az automata feldolgozást (STP), és kiküszöböli az ún. kétszeres díjfelszámítást a kedvezményezett szemben, amelyet a kis összegű (12 500€) tranzakciók fizetésiméreg-célú adatszolgáltatási kötelezettségével magyaráztak a szolgáltatók. Biztosítják az egységes szolgáltatási színvonalat, mindezt attraktív áron, amelyet az e fizetések elszámolására alkalmas, az EBA⁴ által kifejlesztendő fizetési rendszer fog támogatni (Bartha, 2003). Ezzel egy időben az Európai Bizottság (EB) is megfogalmazza az e fizetésekkal kapcsolatos, a modern, egységes pénzforgalmi térségre vonatkozó politikai követelményét, amely az EU teljes területére nézve kiküszöböli a határokon belüli és a határokon átmenő eurófizetések közötti kü-

3 Eurosystem: Eurórendszer – az EKB és az eurót bevezetett központi bankok együttese

4 EBA: Euro Banking Association

lönbségeket, és amely fizetési megoldások nemzetközi szabványokra, az IBAN⁵ és BIC⁶ használatára épülnek. Mindeközben a 2001. év az eurózóna bővülését hozza, Görögországgal 12-re emelkedik a zónabeli tagok száma. Az EKB az EB megnyilatkozásaira is tekintettel, maga is nyilvánosan elköteleződik a SEPA⁷ eszméje mellett, és osztja a Bizottság azon álláspontját, hogy a bankszektort nyomasztóan kell tartani a korábban deklarált célok elérése érdekében. Még ennek az évnek fontos eseménye, hogy a társszabályozó EP⁸ és a tagállamok kormányait reprezentáló Tanács elfogadja a 2560/2001/EC rendeletet a határon átmenő eurófizetésekről. A rendelet megtiltja a pénzforgalmi szolgáltatók számára, hogy eltérő díjakat alkalmazzanak a belföldi és a határon átmenő fizetésekre, illetve az ATM-ekből történő pénzfelvételkor az EU-ban. Ezt a szabályozói lépést azóta is úgy tartják számon, mint olyan fordulópontot a pénzügyi integrációs politikában, amellyel a szabályozók egyértelműen ösztönözni, sőt sokkolni kívánták a bankszektort, illetve a pénzforgalmi szolgáltatókat, hogy erőiket összpontosítsák a SEPA politikai víziójának valóra váltására.

A 2002-es év januárja újabb állomása a közös fizetőeszköz történetének, ugyanis a 12 zónabeli tagállamban megjelennek az euróérmék és bankjegyek. Májusban pedig a Bizottság teszi közzé munkadokumentumát „*Egy lehetséges jogi keret az egységes pénzforgalmi térség számára a belső piacon*” címmel. A Bizottság meggyőződött arról, hogy az eurófizetések integrációjának feltétele a közös jogi környezet, amely kiküszöböli a helyi anomáliákat és különbségeket, azaz megszünteti a pénzforgalmi szolgáltatások piacának töredezettségét. A későbbiekben ez a munkadokumentum képezi a pénzforgalmi irányelvre szóló javaslat, majd a 2007/64/EU számú, a belső piaci pénzforgalomról szóló irányelv, közkeletű rövidítéssel a PSD⁹ alapját is. A pénzforgalmi irányelvet Magyarország maximális harmonizációval ültette át a hazai jogrendbe, a pénzforgalmi szolgáltatásról szóló 2009. évi LXXXV. törvénybe, amely 2009. november 1-től hatályos.

1.2. A bankközösség reakciója – az EPC által összeállított SEPA-projekt ütemterve

A jogalkotók és szabályozók, továbbá az általuk tervezett szabályozás adta kihívásra válaszul 2002 nyarán a bankszektor „felvette a kesztyűt”, és magukat megszervezve tömörültek az EPC¹⁰ égisze alatt. Az EPC nonprofit egyesületként azt

5 IBAN: nemzetközi bankszámlaszám

6 BIC: Bank Identifier Code

7 SEPA: Single Euro Payments Area

8 EP: Európai Parlament

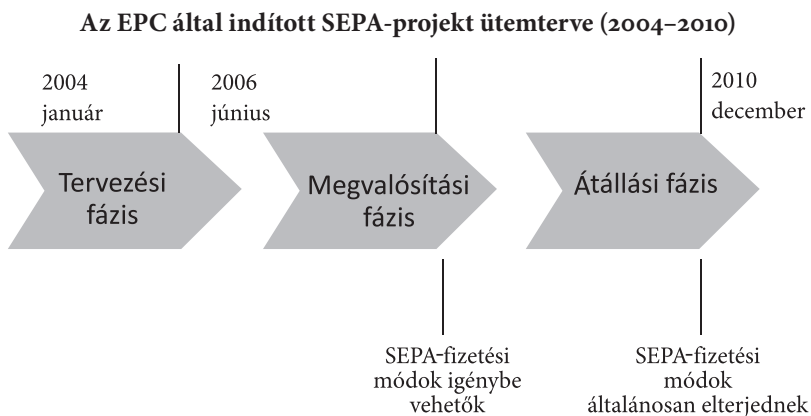
9 PSD: Payment Services Directive

10 EPC: European Payments Council – Európai Pénzforgalmi Tanács

állította tevékenysége középpontjába, hogy a szabályozók által kidolgozott, jogi keretek között kialakítja az azoknak megfelelő, konkrét pénzforgalmi szolgáltatásokat. Ennek megfelelően megkezdtek az elektronikus alapú SEPA-átutalási (SCT)¹¹ és -beszedési (SDD)¹² modell kidolgozását, amelybe igyekeztek bevonni az érintett felhasználói köröket is. Fontos megjegyezni, hogy az EPC csak egy szervezet az érintetti csoportok közül, és nem kívánt túlterjeszkedni a politika által irányított SEPA-programban e modellek kidolgozásán, és úgy feltűnni, mint a SEPA-folyamat irányítója vagy mint az EU hivatalos intézményeinek egyike.

Az EKB 2003-as jelentésében (SEPA Progress Report 2.) üdvözli a bankok önszerveződését, és elköteleződésüket a SEPA-program mellett. Az *Eurórendszer* azt várja, hogy a bankközösségek önkéntes alapon fogják követni és megvalósítani az EPC által hozott döntéseket. Az EKB a rendelkezésre álló eszközeivel természetesen szorosan nyomon követi a megvalósítási folyamatot; 2010-ig összesen hét jelentést (SEPA Progress Reports, 2000–2011) készít a SEPA implementásáról. A megvalósítást és szakaszait magába foglaló bankközi együttműködés eredményét összefoglaló stratégiai dokumentumot, a „Roadmap 2004-2010” címet viselő tervet az EPC 2004-ben publikálja.

1. ábra Roadmap 2004–2010

Forrás: saját ábra a Making SEPA a Reality (EPCo66-06) 54. o. alapján

A következő év őszére az EPC munkacsoportjai elkészítik az átutalási és a beszedési modelleket (scheme) szabálykönyvekbe foglalva, a bankok közötti kommunikációs szabályokat, gyakorlatot és az alkalmazandó üzenetszabványokat

¹¹ SCT: SEPA Credit Transfer

¹² SDD: SEPA Direct Debit

(Dávid, 2008). A modellek lehetővé teszik a pénzforgalmi szolgáltatóknak, hogy egységes szabályokon, közös szabványokon és gyakorlaton nyugvó alap (core és basic) euróban denominált átutalási és beszedési szolgáltatásokkal álljanak ügyfeleik rendelkezésére a SEPA teljes területén, ahol ugyanolyan olcsón és hatékonyan bonyolíthatók le ezek a műveletek, mint a hazai pénzforgalmi piacon. A fizetési modellek mellett meghatározzák az elszámolásukra és kiegyenlítésükre alkalmas fizetési rendszerekkel szembeni követelményeket is (Kovács, 2010).

A beszedésekkel kapcsolatban ki kell emelni azok páneurópai jellegét, azaz azt, hogy először az európai pénzforgalom történetében létrejött egy közös, minden tagállamot a beszedés tekintetében elérhetővé tevő euróbeszedési modell. Az EKB által korábban meghatározott eszköztár harmadik eleme, a kártyás fizetések terén is munkához fogott az EPC, és kidolgozta a SEPA Card Frameworköt¹³, amely magas szintű iparági alapelvek és szabályok figyelembevételével készült, és konzisztens felhasználói élményt biztosít a kártyatulajdonosoknak és az elfogadó kereskedőknek, illetve az ATM-ekből történő készpénzfelvétel esetére. Még ebben az évben a bizottság is közzétette a pénzforgalomra vonatkozó szabályozási javaslatát „Directive for a New Legal Framework for Payments in the Internal Market” címmel, amelyre a későbbiekben már PSD megjelöléssel hivatkoznak mind a jogalkotók, mind a pénzforgalmi szolgáltatók. Ezt követően (2006) jelenteti meg a Bizottság konzultációs anyagát (Consultative paper on SEPA incentives), amelyben a SEPA – mint az euró bevezetésének szükségszerű következménye – mellett érvel, egyben bizonyítva annak társadalmi és gazdasági hasznosságát, rámutatva a pénzforgalom hatékonyságának a javulásából származó társadalmi költségmegtakarításra. Kimondja azt is, hogy míg egyfelől kívánatosnak tartja azt, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók önkéntesen vegyék használatba és kínálják ügyfeleiknek a SEPA-fizetési modelleket, addig másfelől nem veti el a szabályozói beavatkozás lehetőségének fenntartását arra az esetre, ha a migráció folyamata megfeneklene.

Az EKB és az EB közös nyilatkozatában megismétli: „Az eurónak mint az egységes fizetőeszköznek a bevezetése csak akkor tekinthető befejezettnek, ha a SEPA is megvalósul” – azaz, amikor a fogyasztók, vállalkozások és közigazgatási szervek készpénzmentes eurófizetéseiket egyetlen számláról képesek végrehajtani az euróövezetben bárhol, ugyanolyan egyszerűen, hatékonyan és biztonságosan, mint hazai (belföldi) környezetben.

13 SEPA Card Framework (SCF): SEPA kártyás fizetések keretszabályai

1.3. Folytatódik a szabályozás az önszabályozással párhuzamban – indulnak a fizetési modellek

Az új év (2007) ismét gyarapítja az eurót használó tagállamok számát: Szlovénia vezeti be tizenharmadik tagállamként az eurót. A szabályozók, az EP és a Tanács is előbbre lép, elfogadják a PSD-t. Az irányelv korszerű és átfogó szabályokat határoz meg az EU-ban nyújtható minden elektronikus fizetési szolgáltatásra, amely szabályok így nem csak a SEPA-szolgáltatásokra vonatkoznak, azoknál szélesebb körét határozzák meg a pénzforgalmi szolgáltatásoknak, nem beszélve arról, hogy új típusú pénzforgalmi szolgáltatók, a pénzforgalmi intézmények (payment institution) alapítását és működését is lehetővé teszik a jövőben. A direktíva részletesen meghatározza az ügyfelek előzetes és utólagos tájékoztatásának szabályait, az ügyfelek és a pénzforgalmi szolgáltatók közötti kapcsolatrendszer, a felek jogait és kötelezettségeit. Mindazonáltal ki kell emelni a PSD-nek a SEPA-beszedési műveletekkel kapcsolatos két szabályát, amelyek a beszedés jóváhagyására, illetve az esetleges visszatérítési igény érvényesítésére vonatkoznak. Az irányelv nemzeti jogba történő átültetésének időpontját 2009. november 1-jében jelöli meg a PSD.

2008. januárban ismét két tagállammal – Ciprussal és Máltával – már tizenötre emelkedik az eurót használók köre. Mondhatni, hogy minőségileg új szakaszába érkezik a SEPA-folyamat, ugyanis az EPC a gyakorlatban is elindítja első modelljét, a SEPA Credit Transfer Scheme-et. A csatlakozó pénzforgalmi szolgáltatók már ezt a szolgáltatást ajánlhatják ügyfeleiknek egyedi vagy kötegelt átutalási megbízásaik lebonyolítására, feltéve, ha a kedvezményezett pénzforgalmi szolgáltatója is tagja a modellnek. Az SCT-modell szabványai megkönnyítik a fizetés kezdeményezését, a megbízások feldolgozását és a kapcsolódó egyeztetéseket a kedvezményezettnél, azaz a megbízások automatizált kezelését a teljes fizetési lánc mentén. A határon átmenő SEPA-átutalások elszámolását már támogatja az EBA STEP2 rendszere, az első ún. SEPA-compliant automatizált páneurópai kis összegű euróelszámoló rendszer (Bartha, 2003). Annak érdekében, hogy az egyes tagállamokban – ideértve az eurózónán kívülieket is – minél gördülékenyebben menjen az eurófizetések SEPA-szabványokra terelése, az EPC olyan modelltagsági adminisztrációs rendet dolgoz ki, hogy minden tagállamban jöjjenek létre az ún. NASO-k¹⁴. Ezeknek a sok tagállamban nemzeti koordinációs feladatokat is ellátó bizottságoknak a nemzetközi együttműködésére teremt lehetőséget és formát a Bizottság, életre hívva elnökletével a Nemzeti SEPA Koordinációs Bizottságok Fórumát. A fórum évi két alkalommal rendezett ülésein alkalmat ad a tagállamok egyéni előrehaladásának nyomon követésére, a migrációt gátló vagy lassító okok azonosítására és kezelésére, a legjobb gyakorlatok kölcsönös megismerésére. (Az EU Fórum egészen 2016 tavaszáig látja el feladatát.)

14 NASO: National Adherence Support Organisation

A 2009-es év ismét fontos, mert újabb tagállammal bővül az eurót bevezetett tagállamok száma, ezúttal Szlovákiával, így 16-ra bővül az eurózóna tagjainak száma. Azután 2009. november 1-jén hatályba lép a pénzforgalmi irányelv minden tagállamban, és ugyanezen a napon megkezdődik az EPC másik fizetési modelljének mindjárt két változata, a SEPA Direct Debit Scheme alap (core) és üzleti (B2B) modellje is, rögtön több mint 2500 csatlakozott pénzforgalmi szolgáltatóval. Ugyancsak említésre méltó szabályozási esemény az elektronikus pénzről szóló irányelv megjelenése (110/2009/EC Directive), amely amellet, hogy meghatározza az elektronikuspénz-kibocsátó intézményre vonatkozó követelményeket, részletes szabályokat ad az elektronikus pénzzel végezhető fizetési műveletekkel kapcsolatban is. A friss szabályozások sorát folytatja az EP és a Tanács által elfogadott rendelet (924/2009/EC Regulation on cross-border payments in the Community), amely hatályon kívül helyezi a 2560/2001/EC rendeletet. Az új rendeletnek – többek között – célja a beszédekénél is alkalmazott, ún. interchange-díjak korlátozása, illetve idővel kivételése, valamint általában az EU pénzügyi integrációjának elősegítése, különös tekintettel arra, hogy megvalósuljon a pénzforgalmi szolgáltatók mielőbbi átállása a SEPA-fizetési módokra. A beszédekkel kapcsolatban fontos követelményként köti ki, hogy azon pénzforgalmi szolgáltatók fióktelepeinek, amelyek az eurózónában elérhetők nemzeti szinten, 2010. november 1-jétől elérhetőeknek kell lenniük határon átmenő SEPA-beszédekkor is. E sor jogszabály mellett a szabályozók egyéb, szabályozáson kívüli eszközökkel is megkísérlik gyorsítani a mielőbbi migrációt a SEPA-fizetési modellekre.

Itt kell megemlítenünk az EB-nak az EKB-val szoros együttműködésben kiadott közleményét (Completing SEPA: roadmap for 2009–2012). Ez a dokumentum megjelölte és összefoglalta azokat a teendőket, amelyeket az összes érintett félnek (ideértve az európai és nemzeti hatóságokat, a pénzforgalmi szolgáltatókat és ügyfeleiket is) végre kell hajtania ahhoz, hogy a megjelölt időszakban sikeresen megvalósulhasson a SEPA. A következő hat cselekvési területet említi konkrétan a dokumentum:

- erősíteni kell a migráció folyamatát,
- erősíteni kell az érintettek SEPA-tudatosságát, valamint a SEPA és a hozzákapcsolódó termékek ismertségét,
- kialakítani a megfelelő jogi környezetet, és biztosítani az annak való megfelelést,
- elősegíteni az innovációt,
- véghezvinni a szabványosítást, továbbá megvalósítani a rendszerek közötti átjárhatóságot, és
- mindenekelőtt tisztázni és javítani a SEPA-projekt irányításával összefüggő kérdéseket.

Ez utóbbi annak a bizonytalanságnak a megszüntetését célozza, amely a bankszakma önszabályozásából és a mellette párhuzamosan jelen lévő szabályozói – a Bizottság és az EKB részéről folyamatosan megnyilvánuló – elvárásokból fakad. Ebben a helyzetben a Bizottság által lebonyolított konzultáció arra keresi a választ, hogy az önkéntes alapon folyó migráció nem kielégítő haladásán miként lehetne változtatni. A konzultáció egybehangzó véleményt adott, mivel egyértelművé vált a pénzforgalmi szolgáltatók válaszaiból is, hogy a szabályozóktól várják a megoldást; azaz annak vagy azoknak a végdátumoknak a jogszabályokban történő kijelölését, ameddig a hazai és határon átmenő eurófizetéseket teljes egészében a SEPA-szabványokkal kialakított átutalási és beszedési modellre kell átállítani. Az EKB is ismételten kijelenti, hogy szükség van egy elég közeli, ugyanakkor reális véghatáridőre a SEPA-modellekre történő átállásra nézve, annak érdekében, hogy realizálni lehessen a SEPA-ban rejlő előnyöket. Tíz évvel az euró bevezetését követően már ideje lenne az egységes euró-pénzforgalmi térség kialakulásának. Ugyanezt a nézetet osztja az Ecofin¹⁵ is; csak akkor használható ki az euró és a SEPA minden előnye a pénzforgalomban, ha az eurófizetések a harmonizált SEPA-fizetőeszközök révén valósulnak meg, lerövidítve, illetve megszüntetve azt az állapotot, amit az elhúzódó migráció okoz. A Capgemini¹⁶ által a 2006–2012-es időszakra készített becslés szerint – egy ún. optimista forgatókönyvet feltételezve, azaz, amikor mind a kínálati, mind a keresleti oldal a lehető legrövidebb időn belül átáll a SEPA-modellek használatára – akár 123 Mrd euró megtakarítás is elérhető a pénzforgalom társadalmi költségét illetően az EU-ban.

2010 tavaszán egy újabb stratégiai jelentőségű, a Bizottság által összeállított dokumentum jelent meg: „A Digital Agenda for Europe”. Ebben kifejezésre juttatják, hogy a SEPA hatása, illetve jelentősége túlnyúlik a monetáris politikán és a pénzforgalmon. A jogi és technikai harmonizációitól azt is várják, hogy az átalakítja az üzleti folyamatokat, áttérve azokat a papíralapú működésről az elektronikus csatornákra, az azok által biztosított, olyan megoldások elterjedésére, mint pl. az elektronikus számlázás.

A SEPA és a gyors migráció által elérhető társadalmi költségmegtakarítás mellett meg kell jegyeznünk, hogy ugyanakkor az üzleti folyamatok átalakulása-átalakítása a papíralapú ügyintézésről a digitalizált, automatizált ügyintézésre, illetve adminisztrációra élők munkafelszabadulással is jár(hat), ami sokak számára munkalehetőségük megszűnését jelenti, sok esetben legalábbis a strukturális munkanélküliséget megnövelve. E hatás maga is fékezőleg hat a SEPA-fizetési modellekre történő átállás folyamatában.

15 Ecofin: Economic and Financial Affairs Council

16 Capgemini: Capgemini analysis, 2007: „SEPA: potential benefits at stake”

1.4. A migráció intenzitása elmarad a szabályozók várakozásaitól – elkerülhetetlen a végdátumrendelet

A végdátum-szabályozáshoz vezető történések következő mérföldköve 2010 júniusában az EB és az EKB által közösen létrehívott SEPA Council, amelynek keretében együttműködési platformot biztosítanak a kínálati és a keresleti oldali nagy érintetti csoportjait képviselőeknek. Működésétől azt várják, hogy e résztvevők bevonásával intenzívebbé válik a SEPA-migráció. A SEPA Council maga is támogatja, hogy a migrációs folyamat lezárását jogszabályban kell elrendelni, egyértelmű határidőket megszabva az egyes modellekre történő átállásra. Ugyanabban az évben, októberben az EKB megjelenteti az átutalási és beszédési modellekre vonatkozó, ún. felvigyázói kereteit (oversight frameworks), amelyek révén a fizetési modellek kockázatainak feltárásával erősítheti a használatukba vetett felhasználói bizalmat, ezáltal ugyancsak gyorsulhat a SEPA-modellekre történő átállás. Így érkezünk el az év végéhez, amikor a Bizottság előáll javaslatával, azzal a rendelettel, amely kötelező véghatáridőket határoz meg a SEPA-migrációra nézve. 2011 elején Észtország is belép az eurózóna tagjainak sorába. Az év azzal telik, hogy a Bizottság, a Parlament és a Tanács megalkotja rendeletét, amelyben meghatározzák az eurózóna tagállamaira nézve kötelező, az egyes fizetési modellekre vonatkozó migrációs határidőket. Decemberben megállapodnak az euróátutalások és -beszédések technikai és üzleti követelményeinek megállapításáról és a 924/2009/EK rendelet módosításáról szóló, majd 2012 márciusában kihirdetésre kerülő 260/2012/EU rendelet részletes tartalmában. Ami a migrációt illeti, a rendelet alapvetően két határidőt állapít meg a követelményeit kielégítő SEPA-modellekre történő átállásra; egyet az eurózónabeli tagállamokra: 2014. február 1., és egy másikat az eurózónán kívüli tagállamokra: 2016. október 31. E dátumokból látszik, hogy az átutalási és a beszédési modellekre történő átállás az egyes országcsoportok körében azonos. A rendelet szabályai közül kiemelendő: a Bizottság felhatalmazást (Delegated Act) kap arra, hogy a jövőben maga módosíthassa a rendelet mellékletében előírt technikai követelményeket. Ezen kívül meg kell említeni a különböző konverziós tilalmakat (a BBAN-t¹⁷ IBAN-ra¹⁸, a vállalkozások által használt szabványok XML-re történő konverzióját a kötegelte megbízások esetében), és azt a könnyítést, hogy az ügyfeleknek csak az IBAN-kódokat kell megadni, a BIC-kódokat már nem, tehát annak feladata a pénzforgalmi szolgáltatókra hárul.

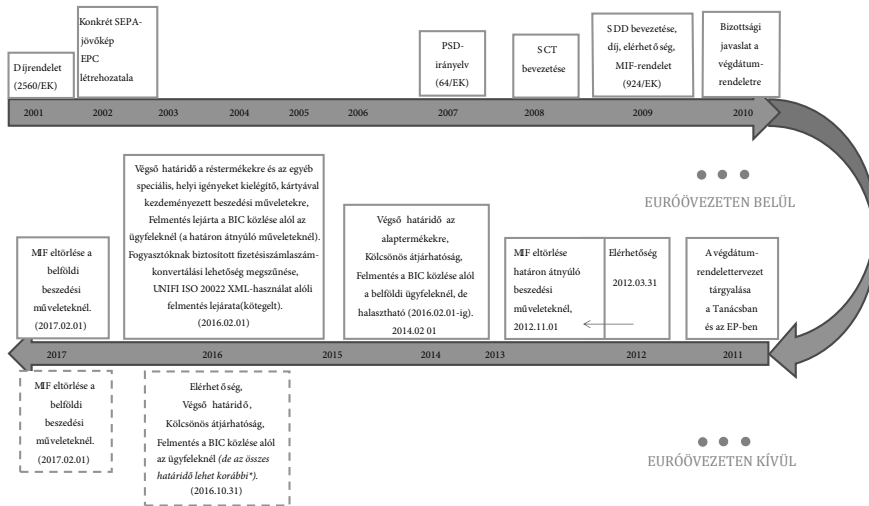
A következő évben, 2013-ban jelenik meg az EKB migrációs jelentése (SEPA Migration Report, 2013). Ebben az áll, hogy a legtöbb érintett befejezte az átállás tervezési szakaszát, és ismeri a végrehajtáshoz kapcsolódó teendőit. Kiderült

17 BBAN: basic bank account number – nemzeti bankszámlaszám

18 IBAN: international bank account number – nemzetközi bankszámlaszám

azonban az is, hogy a vállalkozások zöme késői, 2013 év végi migrációban gondolkodik, közel a rendelet meghatározta 2014. február 1-jéhez, amit komoly kockázatként értékel az Eurórendszer, és ezért felhívja a nagy pénzforgalmú vállalkozásokat, az érintett közigazgatási szerveket, valamint a kis- és középvállalkozásokat, hogy a lehető legrövidebb idő alatt hajtsák végre a SEPA-modellekre az átállást, lehetőleg még 2013 vége előtt. A Tanács és az Ecofin is az ún. végdátumrendeletben foglaltak határidőre történő végrehajtása mellett teszi le a voksát, amit a tagállamok illetékes hatóságainak összefogásával is ösztönözni kíván.

2. ábra SEPA-mérföldkövek 2001–2017

Forrás: saját ábra az MNB (*Turján–Brosch*, 2012) alapján

1.5. Továblépés a szabályozásban, a PSD revíziója – a migráció végrehajtása és az azt követő idők

Mindezen események közben a Bizottság még 2012-ben nyilvános konzultációra bocsátja ún. „Green Paper”-jét (*Towards an Integrated European Market for Card, Internet and Mobile Payments – 2012*), amelynek célja e részben új fizetési eszközök euró-pénzforgalmi piacon betöltött szerepének áttekintése az innováció, a hatékonyság és a verseny szempontjából, és elemzésük alapján az esetleges szabályozói feladatok beazonosítása. A GP és a kapott válaszok nagyban segítettek abban is a Bizottságot, hogy a PSD-ben megfogalmazott, harmadik év után előírt, érdemi revíziót le tudja bonyolítani az irányelv szabályainak megfelelően,

és hogy pontot tegyen a kártyás fizetések piacán alkalmazott interchange-díjak ügyére. E munka eredménye az a jogszabálycsomag, amely a PSD2-t és a kártyás fizetések bankközi jutalékára vonatkozó szabályokat tartalmazza. Októberben aztán az EKB megjelenteti második migrációs jelentését (SEPA Migration Report), amely szerint az átutalási modellre történő átállás általánosan és gyorsan halad, de a beszedési modell esetében ez már nem állítható. Jóllehet a pénzforgalmi szolgáltatók ez esetben is felkészültek már, a kis- és középvállalkozásoknál azonban komoly lemaradás mutatkozik.

Ebben a helyzetben jelenti be az EKB az Euro Retail Payments Board (ERPB), az új SEPA irányító testület felállítását, amely a SEPA Council helyébe lép. Az ERPB küldetése az, hogy elődjénél hatásosabban támogassa az euró-pénzforgalom integrálását, az innovációkat és a versenyt e piacon. Elnökségét az EKB látja el, a kínálati oldalt hét fogyasztó és felhasználói érintett csoport alkotja, míg a kínálati oldalon rotációs rendszerben az eurózónabeli és zónán kívüli központi bankok, a pénzforgalmi intézmények és az elektronikuspénz-kibocsátó intézetek képviseltetik magukat. A Bizottság képviselője állandó megfigyelőként vesz részt az üléseken.

2014 elején, a 28 EU-tagállam közül tizennyolcadikként csatlakozik Lettország az euró-zóna tagállamaihoz. E pozitív fejlemény mellett azonban kevésbé pozitív tényként kell elkönyvelni, hogy a Bizottság javaslatot terjeszt elő a 260/2012/EK rendelet módosítására, amennyiben az eurózónabeli tagállamok körére a migráció időszakát fél évvel meghosszabbítja, a 2014. február 1-jei végdátumot 2014. augusztus elsejére változtatva. Teszi mindezt nem utolsó sorban az EKB a SEPA migrációs jelentésében foglalt tényeknek a figyelembevételével, a feltárt kockázatok elkerülésének érdekében sürgősségi és kivételes eljárást kérve az EP-től és a Tanácstól. Már márciusban születik meg a 248/2014/EK rendelet, amely az említett – vizsgálmenőleges hatályú – módosítást tartalmazza. Áprilisban adja ki az EKB újabb jelentését, ezúttal a kártyás fizetésekről (Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards, 2014). Ebben rögzíti, hogy noha számos erőfeszítés történt a SEPA eszköztára harmadik elemének fejlesztése területén, az nem éri el az átutalási és beszedési modellek harmonizációjának szintjét. A kártyára kidolgozott keret (framework) ugyan hozott némi eredményt a szabványosításban, konkrétan az EMV-chip standard alkalmazásával a kártya és terminál közötti kommunikációban, egyéb viszonylatokban (domain) azonban nem, ezért tovább kell folytatni a szabványosítást. Hangsúlyozza: a funkciók és biztonsági követelmények szabványosítása az előfeltétele a „SEPA-compliant” kártyáknak és termináloknak. Továbbá a funkciók tesztelési és biztonsági értékelési eljárásával egy harmonizált hitelesítési eljárás kidolgozásával válik teljessé a kártyák szabványosítása, amelynek eredményeként a kártyacsatlások számának csökkenése is várható. Ez év nyarán az EKB rendeletet is kibocsát a rendszerkockázati szempontból fontos fizetési rendszerek felvigyázási követelményrendszerére vonatkozóan.

Már a kártyás csalásokkal összefüggésben is – de az olyan gyorsan terjedő és népszerű, innovatív fizetési megoldásokkal kapcsolatban is, mint az internetes- és mobilfizetések, amelyeket mind nagyobb intenzitással vesznek igénybe az ügyfelek, főleg az e-kereskedelem területén – egyre inkább előtérbe kerülnek a fizetési megoldások biztonsági aspektusai. Ennek köszönhetően kezdetben az európai jegybankoknak és felügyeleteknek az ellenőreit szervezi az EKB SecuRe Pay név alatt fórummá (European Forum on the Security of Retail Payments), amely aztán ajánlásokat bocsát ki e fizetési formák biztonsági követelményeire vonatkozóan. Ezeket az ajánlásokat a későbbiekben az EKB-nek az EBA¹⁹-val folytatott, egyre szorosabb együttműködésének következtében, majd egy nyilvános konzultációt követően továbbfejlesztik a Bankhatóság közreműködésével 2014 decemberében (Guidelines on the security of internet payments, 2014).

A minimum biztonsági követelményekként értelmezendő ajánlások legfontosabbika az ún. erős ügyfél-hitelesítés, a strong customer authentication²⁰, ami a pénzforgalmi szolgáltatók számára is az ügyfél-hitelesítés szempontjából lényeges szigorítást és ennek köszönhetően nagyobb biztonságot jelent. A nemzeti központi bankoknak 2015 májusáig kellett nyilatkozniuk az EKB részére az ajánlások alkalmazásáról.

E munkával párhuzamosan tovább folytatódik a jogalkotók részéről a második pénzforgalmi irányelv (PSD2) revíziója, amely feltétlenül alapozni kíván az EBA tevékenységére és ajánlásaira. A PSD revíziója során a jogalkotóknak egy sereg olyan kérdéssel kell szembenézniük, amelyek az elektronikus fizetések területén végbemenő innovációkkal, az azokat létrehozó és működtető fintech cégek pénzforgalmat érintő szolgáltatásaival, a fizetési lánc új, egyéb szereplőivel és az egyre elterjedtebb e-commerce-szel vannak összefüggésben. Az ún. TPP²¹-k beékelődése a fizetési láncba nemcsak technikai, biztonsági szempontból teremt új, szabályozandó helyzetet, hanem a kibővült fizetési láncban a szereplők jogainak és kötelezettségeinek is újragondolását, illetve meghatározását igényli, ideértve a pénzforgalmi szolgáltatások definícióját is.

Áttekintésünk utolsó éve 2016, azaz a 260/2012/EK rendelet, a végdátumrendelet – egy kivétellel²² – minden „maradék” követelményének teljesítési éve. Az egyszerű áttekinthetőség kedvéért idézzük az MNB (*Turján–Brosch*, 2012) összefoglaló táblázatát:

19 EBA: European Bank Authority – Európai Bankhatóság

20 SCA: Strong Customer Authentication – az erős ügyfél-hitelesítés követelménye

21 TPP: Third Party Provider – a fizetési műveletben vagy információszolgáltatásban a pénzforgalmi szolgáltató és ügyfele közé ékelődő, technológiai szolgáltató

22 MIF: multilateral interchange fee – eltörlésének dátuma belföldi beszedési műveletek esetén 2017. február 1.

1. táblázat**A végdátumrendelet követelményei**

Témakör	Kiegészítés	Határidő
Elérhetőség megteremtése	euróövezeti tagállamok	2012.03.31
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31*
Az áttérés teljesítésének végső határideje	euróövezeti tagállamok: alaptermékek	2014.02.01
	euróövezeti tagállamok: réstermékek** + egyéb speciális, heiy igényeket kielégítő, kártyával kezdeményezett beszédési műveletek	2016.02.01
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31.*
MIF eltörlése a beszédési műveleteknél	határon átnyúló műveletekre	2012.11.01
	belföldi műveletekre	2017.02.01
Kölcsönös átjárhatóság megteremtése	euróövezeti tagállamok	2014.02.01
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31*
Ügyfelek felmentése a BIC közlése alól	belföldi műveletekre (euróövezeti tagállamokban)	2014.02.01.***
	határon átnyúló műveletekre (euróövezeti tagállamokban)	2016.02.01
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31.*
A fogyasztóknak biztosított fizetési számlaszám (belföldi számlaszámról IBAN-ra való) konvertálási lehetőség megszűnése	euróövezeti tagállamok	2016.02.01
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31*
ISO 20022 XML-szabvány használata alóli felmentés lejárt a kötegelt fizetési műveleteket kezdeményezők, illetve fogadók esetében (feltéve, hogy nem fogyasztók és mikrovállalkozások)	euróövezeti tagállamok	2016.02.01
	euróövezeten kívüli tagállamok	2016.10.31.*

Megjegyzések: * Vagy 1 évvel az EUR bevezetése után, ha a tagállam 2015.10.31-e előtt bevezeti az eurót, de nem korábban, mint az euróövezeti tagállamokban.

** A tagállambeli átutalási, illetve beszédési forgalom mennyiségi alapon számított, minimum 10%-a.

*** Halasztható 2016.02.01-jéig.

Forrás: saját ábra az MNB adatai alapján

2. A SEPA ÉS MAGYARORSZÁG, A SEPA ÉS A HAZAI BANKRENDSZER

2.1. A Fizetési Rendszer Fórum

Az egységes euró-pénzforgalmi térség kialakításának – kialakulásának folyamatába a hazai bankközösség deklaráltan 2003 nyarán kapcsolódott be, amikor a Magyar Nemzeti Bank kezdeményezésére a Magyar Bankszövetség támogatásával megalakult a Fizetési Rendszer Fórum (FRF), a pénzforgalomban meghatározó szerepet betöltő bankok és az Államkincstár részvételével. Az FRF olyan önkéntes, önálló, önszervező, a hazai fizetési rendszer ügyei iránt elkötelezett konzultatív szakmai szerveződés, amelynek célja a hazai fizetési rendszerek piaci igényeknek megfelelő, folyamatos és hatékony fejlesztésének, e rendszerek európai fizetési rendszerekbe történő integrációjának elősegítése.²³ Szervezeti felépítése az akkori EPC szervezeti felépítését tükrözi. Élén a tagintézmények pénzforgalmi felső vezetőiből álló testület, a Fizetési Rendszer Tanács (FRT) áll, amelyet társelnökök irányítanak; az MNB pénzforgalomért felelős alelnöke és a Magyar Bankszövetség elnöke. Az FRT döntéseit konszenzusos alapon hozza, amelyeket az FRF tagintézményei önkéntes alapon hajtanak végre. Szakbizottságai keretében – Készpénz nélküli fizetések bizottsága, Szabványosítási bizottság, Kártya bizottság és Készpénz bizottság – már e korai időktől szisztematikusan nyomon követik az EPC tevékenységét és eredményeit. Sőt később, az MKB Bank Zrt. révén az FRF tagsága képviselhető is magát az EPC-ben, és így az említett bizottságok munkacsoportjai maguk is részt vehetnek a SEPA-átutalási és -beszedési modellek, a kapcsolódó szabványok, a kártyás fizetések keretei, a szabálykönyvek kidolgozásában.

2.2. A Magyar SEPA Egyesület

Miután az EPC tagsága a kereskedelmi bankokból és azok közösségeiből épül fel, és működését maga finanszírozza a tagdíjából, valamint mert központi bank nem tagja, tevékenysége az önszabályozás talaján áll, az euró magyarországi bevezetése pedig többszöri halasztást szenvedett addig is, így 2008 májusában az FRF-tagbankok önálló, kizárólag a SEPA-val foglalkozó egyesületet alakítanak Magyar SEPA Egyesület (MSE) néven. Ez az év nemcsak az MSE létrejötte miatt nevezetes, hanem azért is, mert ez év februárjában kezdi meg működését a SEPA-átutalási modell. Magyar részről máris jelentős érdeklődés mutatkozik a modelltagság iránt, induláskor már 10 hazai bank regisztrálja magát az EPC-nél, és kezdi meg SEPA-átutalási szolgáltatását ügyfelei részére. A 2005-2008-as időszakra esik

²³ Megjegyezzük azonban, hogy jogi önállósággal nem rendelkezik, és semmilyen üzleti tevékenységet nem folytat.

az EKB elvárásának, az elérhetőségnek biztosítása. Ezzel kapcsolatban az MNB és GIRO Zrt. közös szolgáltatását, a HUNSTEP2-t kell kiemelni. Mint korábban említettük, ekkor már a „csőben van” a PSD tagállami implementációja. Ebben a jogalkotási munkában mind a Magyar Bankszövetség, mind az MSE aktívan részt vesz, együttműködve a hazai szabályozókkal. A pénzforgalmi szolgáltatók, gyakorlatilag a bankok, körültekintően készülnek a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. tv. végrehajtására.

Az irányelv hatályba lépése – a várakozások ellenére – nem jelentette az új típusú pénzforgalmi szolgáltatók, a pénzforgalmi intézmények, köztük a telco²⁴ cégek – tömeges piacra lépését, sem a postai, illetve egyéb készpénzátutaló szolgáltatások iránti kereslet növekedését. Ugyancsak ez év őszén lépett hatályba az elektronikus pénzről szóló irányelv, amelynek a gyakorlati hatása szinte észrevétlen maradt a hazai piacon is. Már e szabályok hatálybalépésétől jelentkeztek azok a problémák, amelyeket a pénzforgalmi, fizetési eljárásokkal és fizetőeszközökkel kapcsolatos innovációk jelentenek, pontosabban azoknak az egyértelmű besorolása és azonosítása az irányelv definíciója alapján. Megjelennek a helyi utalványok is. De 2009. novemberben elindulnak az EPC-beszedési modellek, az alap (core és basic) és az üzleti. Ezek a modelleknek a hazai elterjedése korántsem nevezhető olyan sikeresnek, mint az átutalási modellé, ezekhez idővel egy hazai bank csatlakozik.

A 2009–2012-ig terjedő időszakot az MSE aktív tevékenysége jellemzi. Egyfelől az EPC munkacsoportjaiban is képviselteti magát, másfelől komoly hangsúlyt fektet a SEPA-tudatosság hazai elterjesztésére és elmélyítésére. Rendszeres szakmai fórumokat szervez a különböző érintett körök felvilágosítása céljából, felhasználva a lehetséges nyilvánosságot elérő, elektronikus csatornákat is. A GIRO elszámolási rendszerének modernizálása kapcsán (Pál, 2014) kialakul az a szakmai álláspont, hogy a napon belüli elszámolásra áttéréskor olyan szabványt célszerű alkalmazni, amely majd megfelelő lehet az euró bevezetését követő időszakban is. Az MNB, a GIRO Zrt, az FRF mellett bekapcsolódik a munkába az MSE is, amelynek eredményeként megszületik a SEPA-átutalás hazai klónja, a HCT²⁵. Az IG2²⁶ néven ismertté vált projekt eredményeként 2012. július 2-án elindul az ún. négyórás szabálynak megfelelő belföldi, napon belüli elszámolási szolgáltatás a GIRO Zrt.-nél. A szóban forgó időszakban megduplázódik a SEPA-átutalási modell hazai tagjainak száma, a nagybankok mellett középbankok és takarékszövetkezetek is csatlakoznak az SCT-modellhez. Mindez az MSE által működtetett NASO segítségével történik.

24 Telco-cégek: telekommunikációs cégek

25 HCT: Hungarian Credit Transfer – a forint valutájú SEPA-átutalás

26 IG2: intergiroz – a napon belüli elszámolási projekt és az új rendszer elnevezése

Az MSE tagságában időleges változások is megfigyelhetők. Átmeneti időre csatlakozik a Magyar Posta Zrt., és megfigyelőként a közigazgatás képviselői is részt vesznek egy-egy ülésén.

A SEPA végdátumrendeletének a megjelenése olyan időben éri az MSE-t, amikor már kezd körvonalazódni, hogy egyfelől a tagdíjak biztosította finanszírozás néhány éven belül kimerülhet, miközben másfelől az egyesület stabil tagsága, amely már megvalósította az euróátutalásokra (esetleg -beszedésekre) történő felkészülést, illetve az átállást, többé már nem érdekelt a teljes bankrendszert érintő SEPA-migráció támogatásában, arra alkalmasabb az eddig támogatói szerepet játszó Magyar Bankszövetség (MBSZ).

2.3. A Magyar Bankszövetség

Így 2013 nyarán, miután az MBSZ kifejezi készségét az MSE plenáris ülésén a SEPA-val járó feladatok és azok finanszírozásának átvételére, az MSE úgy dönt, hogy végelszámolásba viszi az egyesületet. Az MSE és az MBSZ 2013. decemberében szerződést köt a SEPA-val járó feladatok átadás-átvételéről, illetőleg folytatásáról.

Ennek alapján és szellemében jön létre az MBSZ SEPA Munkabizottsága, amelynek keretében folytatódik a SEPA-modellek szabálykönyveinek és a szabványoknak a folyamatos kezelése, befejezi munkáját az XML-számlakivonatot készítő munkacsoport, a hazai szabványtervezetét és fenntartja a NASO működését. Erre az időszakra esik az MNB és a MÁK SCT-modellhez történő csatlakozása.

A munkabizottság – az MSE végelszámolásának nyomon követése mellett – fő feladatának tekinti a végdátumrendelet követelményeinek teljesítésére történő felkészülés támogatását. Ennek érdekében migrációs munkacsoportot alakít, amely a rendelet követelményrendszerének teljesítésével kapcsolatos kérdések összegyűjtését és elemzését követően megjelenteti 2015 októberében tájékoztatóját (Tájékoztató a 260/2012/EU rendelet, az ún. SEPA Vég-dátum rendeletről adódó haza feladatokról). Ebben részletesen foglalkozik – többek között – az elérhetőség kérdésének értelmezésével, a kötegetelt megbízásokkal összefüggésben a szabványkonverzióval, az ügyfelek részére megnyíló könnyítéssel, a BIC-kód mellőzésével, csak IBAN-kód megadásával benyújtott fizetési megbízások kezelésével.

A SEPA Munkabizottsága a 2015 októberétől 2016 októberéig terjedő időszakra kommunikációs tervet készített mind a pénzforgalmi szolgáltatói, mind az ügyféloldali felkészülést támogatandó. Ennek keretében több szakmai fórumot bonyolít le, és negyedéves gyakorisággal publikációkat jelentet meg a sajtóban a SEPA-val kapcsolatos, általános tudnivalókról és olyan fő kérdésekről, mint a szabványkonverzió és az „IBAN only” probléma kezelése.

A magyar bankrendszernek mint az eurózónán kívüli bankrendszernek, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatók felkészültségének és felkészülésének fokát az EKB szorosán nyomon követi, és a végdátumig hátralévő időben arról az MNB-t több alkalommal beszámoltatja.

A SEPA Munkabizottságnak az eddig elvégzett munkáról készített, kérdőíves felmérése és az MNB euró-pénzforgalmi statisztikai adatai azt támasztják alá, hogy a sikeres felkészülést előreláthatóan nem fenyegeti veszély.

3. ÖSSZEFOGLALÁS

Megállapítható, hogy az egységes eurófizetési térség kialakításának-kialakulásának eddig eltelt időszaka az érintettek által eredetileg elképzelt időszaknál (a 2002-től 2012-ig terjedő dekád) lényegesen hosszabbra nyúlt. Az euró bevezetésének folyamata még mindig nem zárult le a tagállamok jelentős részében – Magyarországon sem –, és így attól elszakadt az eurófizetések egységesítésének folyamata. Az utóbbi folyamat 2016. október 31-ére történő befejezését szabályozói beavatkozás, a végdátumrendelet írja elő. A hazai pénzforgalmi szolgáltatók felkészültségével kapcsolatban megfigyelhető, hogy a nemzetközi pénzforgalomban szerepet játszó hitelintézetek zöme még a fizetési modellek, főleg az átutalási modell indulásának idején az eurózónabeli bankokkal egy időben, az első ütemben, önkéntesen csatlakozott, és 2016 nyarán már két tucat hazai tagot számlál a SEPA-átutalási modell. Az október 31-éig csatlakozni kívánó pénzforgalmi szolgáltatóknak a NASO folyamatosan biztosítja támogatását. Az MBSZ és az MNB által lebonyolított, kétrészes kérdőíves felmérés azt mutatja, hogy a hazai pénzforgalmi szolgáltatók időre felkészülnek majd.

HIVATKOZÁSOK

- ABE – EBA Euro Banking Association (2012): A Guide to the SEPA migration End-date Regulation. www.abe-eba.eu.
- BARTHA LAJOS (2003): Fizetési rendszerek az Európai Unióban. *Európai Füzetek* 53, ISSN 1589-4509.
- DÁVID SÁNDOR (2008): Az egységes euro pénzforgalmi térség – SEPA. *MNB-szemle*, 2008. szeptember, pp. 11–19, www.mnb.hu.
- EC – ECB (2009): Completing SEPA: roadmap for 2009-2012.
- ECB – EBA (2014): Guidelines on the security of internet payments, www.ecb.eu.
- European Central Bank (1999): Improving cross-border retail payment services – the Eurosystem's view. www.ecb.eu.
- European Central Bank (2013a): SEPA Migration Report, 2013. www.ecb.eu.
- European Central Bank (2013b): The Single Euro Payments Area (SEPA), an integrated retail payments market. www.sepa.eu.
- European Central Bank (2014a): Card payments in Europe - a renewed focus on SEPA for cards
- European Central Bank (2014): Card payments in Europe – a renewed focus on SEPA for cards. www.ecb.eu.
- European Central Bank (2000–2010): SEPA Progress reports 1–7. www.ecb.eu.
- European Commission (2012): Green Paper – Towards an Integrated European Market for Card, Internet and Mobile Payments.
- European Commission (2014): Single Euro Payments Area (SEPA) FAQ, MEMO/14/502.
- European Payments Council (2004–2016): Newsletters
- European Payments Council (2007): Making SEPA a Reality. Implementing the Single euro Payments Area. Epc066-06, version 1.4. www.europeanpaymentscouncil.eu.
- KOVÁCS LEVENTE (2010): *Az európai pénz- és elszámolásforgalom jövője*. Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, ISBN 978-963-661-945-9
- Magyar Bankszövetség Sepa Munkabizottság Migrációs Munkacsoport (2015): Tájékoztató a 260/2012/EU Rendelet, az ún. SEPA Vég-dátum rendeletről adódó haza feladatokról. www.bankszovetseg.hu.
- Magyar Sepa Egyesület (2013): Magyarország Nemzeti SEPA Terve. www.sepahungary.hu.
- PÁL ZSOLT (2014): A magyarországi bankközi klíringrendszer működésének vizsgálata az elszámolás modernizációjának tükrében. Doktori értekezés, Miskolci Egyetem, DOI: 10.14750/ME.2014.011, p. 37.
- TURJÁN ANIKÓ – BROSCHE JUDIT (2012): Egységes eurofizetési övezet (SEPA): Teljes gőzzel előre! *MNB-szemle*, 2012. június, pp.47–57.